

7. Про перевезення небезпечних вантажів: Закон України від 6 квітня 2000 р. № 1644-111// Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 28. — Ст. 1-3.
8. Організація перевезення небезпечних вантажів: Підручник / І. П. Енглезі, О. Е. Пахно. — Донецьк: ДІАТ, 2008. — 240 с.
9. Директиви Європейської Ради від 06.10.1995 р. № 95/50/ЄС «Про єдиний порядок проведення дорожнього контролю транспортних засобів».
10. Про перевезення небезпечних вантажів: Закон України від 6 квітня 2000 р. № 1644-111// Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 28. — Ст. 4.
11. Наказ МВС України від 26.07.2004 р. № 822 «Правила дорожнього перевезення небезпечних вантажів».

Анотація

Недокус М. О. Проблеми правового регулювання перевезення небезпечних речовин. — Стаття.

У статті проаналізовано національне, а також міжнародне законодавство, що регулює перевезення небезпечних речовин і проблеми, які з цим виникають.

Ключові слова: небезпечні речовини, небезпечні вантажі, перевезення небезпечних речовин, класи безпеки.

Аннотация

Недокус М. О. Проблема правового регулирования перевозки опасных веществ. — Статья.

В статье проанализировано национальное, а также международное законодательство, которое регулирует перевозку опасных веществ и проблемы, которые при этом возникают.

Ключевые слова: Опасные вещества, опасные грузы, перевозка опасных веществ, классы опасности.

Annotation

Nedokus M. O. Problem of the legal adjusting of transportation of hazardous substances.

The article analyzed national and also international legislation which regulates its transportation of dangerous substances and problems that arise with this.

Keywords: Dangerous substances, dangerous loads, transportation of dangerous substances, class of danger.

УДК 347.4:796.03

Ю. С. Савранська (Суха)

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСФЕРНИХ КОНТРАКТІВ (КОНТРАКТІВ ПРО ПЕРЕХОДИ СПОРТСМЕНІВ) В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження. Протягом останніх кількох років активно ведеться дискусія про місце спортивного права в системі права як галузі права та наукової дисципліни. Не вдаючись до глибокого аналізу цієї полеміки, слід відзначити, що сьогодні спортивне право — це досить великий масив правових норм, які регулюють особливі за своїм складом, змістом та сутністю суспільні відносини. Такі відносини складаються у зв'язку з підготовкою, організацією

та проведенням змагань, і їх суб'єктами є спортсмени, тренери, спортивні судді, організатори спортивних та тренувальних заходів тощо. Серед всього масиву цих відносин особливо виокремлюються відносини спортсмена і спортивної організації, а найбільш «болючою» практичною проблемою є питання переходів спортсмена з одного спортивного клубу до іншого, які опосередковуються існуванням трансферної системи.

Законодавство України не містить понять «переходу спортсмена» та «трансферної угоди» (трансферного контракту). В редакції Закону України «Про фізичну культуру і спорт» (далі — Закон), єдиному профільному законодавчому акті у сфері спорту, питанням переходів спортсменів з одного клубу до іншого (спортивним трансферам) було присвячено статтю 23–3, проте в новій редакції від 17 листопада 2009 року ці положення було виключено і зараз питанням трансферів не присвячена жодна з 54 статей Закону. Окремі положення щодо переходів спортсменів містяться у локальних нормативних актах, які приймаються професійними лігами та національними федераціями з видів спорту, зокрема, в спеціальному Регламенті Федерації футболу України зі статусу і трансферу футболістів, прийнятого Виконавчим комітетом ФФУ 19 липня 2010 року [2]. Законом закріплено статус спортивних федерацій як громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості (ст. 20), і на сьогодні, за відсутністю належного законодавчого регулювання, нормативні акти таких організацій є основним джерелом права для регулювання відносин у сфері спортивної діяльності. Практично це призводить до ситуації, коли норми регламентів спортивних федерацій, часто залишаючись лише на рівні звичаєвого права, регулюють ряд важливих питань, в тому числі й тих, які стосуються договірних відносин між футболістами та спортивними клубами, і при цьому суттєво обмежують права та інтереси більш слабкої сторони спортивних відносин, якої найчастіше виступають саме спортсмени.

У зв'язку з викладеним **метою роботи** є дослідження правової природи трансферних відносин, сутності трансферного договору та пропонування вирішення проблемних питань правового регулювання відносин з приводу переходів спортсменів з одного спортивного клубу до іншого.

Питання історії виникнення, організації трансферної системи були предметом дослідження таких вчених, як С. В. Алексєєв [1], В. П. Васькевич, Т. Ю. Коршунова [7], М. О. Ткалич [9] тощо. Дослідженню питань переходів спортсменів приділяли увагу не лише вчені у сфері права, але й юристи-практики, зокрема Д. В. Горлова [6], Ю. В. Зайцев, Ж. В. Супряга [8] тощо.

Трансферна система бере свій початок з кінця XIX століття, коли в Англії почали з'являтися закони про переходи футболістів. Більш ніж за сторічну історію свого існування вона зазнала багатьох змін у бік лібералізації, що не заважає їй і далі ґрунтуватися на засадах істотного обмеження права спортсмена на вибір і зміну клубу, являючи собою складну систему найму професійних спортсменів, котра обмежує їх у виборі команд, за які вони хотіли б виступати, і визначає порядок переходу з однієї команди до іншої. Це пояснюється тим, що існування трансферної системи має на меті організацію такого розподілу

спортсменів, яке б забезпечувало високу конкуренцію, досягнення значних результатів, підтримання видовищності спортивних заходів, і в результаті, отримання високих прибутків [1, 396]. Перелічені цілі є цілком прийнятними для сфери професійного спорту, адже за визначенням ст. 38 Закону професійний спорт — це комерційний напрям діяльності у спорті, пов'язаний з підготовкою та проведенням видовищних спортивних заходів на високому організаційному рівні з метою отримання прибутку.

Особливості функціонування трансферної системи знаходять відображення, передусім, у такому: 1) має місце факт здійснення платежу одним клубом іншому певної (як правило, досить значної) грошової суми; 2) підставою зазначеного платежу є договір між клубом, який спортсмен залишає, і клубом, до складу якого він переходить; 3) іменуються такі відносини «договорами купівлі-продажу», «договорами міни (бартеру)», «договорами оренди (лізингу)» тощо. Варто зазначити, що перша та третя із зазначених вище обставин не є предметом наукового дослідження. Адже перевірити факт здійснення платежу немає можливості, а тому він презюмується. Що ж стосується застосування найменувань договорів, які оформлюють перехід спортсменів, то вони не є свідомою спробою юридичної кваліфікації дій, які при цьому вчиняються. Тому найбільший науковий інтерес становить дослідження юридичної підстави здійснення трансферних платежів — договору між спортивними клубами (трансферного контракту). Пропонуємо розглянути це питання на прикладі регулювання відносин переходу спортсменів-професіоналів у футболі, так як, по-перше, саме у футболі трансферна система є найпоширенішою та найбільш розвинутою і проявляє всі свої суттєві особливості, і по-друге, організаціями саме з цього виду спорту прийнято найбільшу кількість нормативних актів, присвячених регулюванню трансферних відносин як на міжнародному, так і на національному рівні.

Регламент ФФУ зі статусу і трансферу футболістів [2] визначає трансферний контракт як форму угоди між клубами про трансфер, тобто перехід футболіста з одного клубу до іншого. Отже, як вже зазначалося, регламент не пропонує розширеного визначення трансферної угоди, проте детально регламентує вимоги до процедури здійснення переходу спортсмена-професіонала з одного клубу до іншого, які полягають у такому.

1. Передумови здійснення права на трансфер футболіста. Футболіст обов'язково повинен бути зареєстрований в асоціації. Реєстрація надає йому право виступати у клубі в якості професіонала або аматора та, відповідно, право на перехід до іншого клубу. Для футболіста-професіонала реєстрація полягає у внесенні до реєстру асоціації дати укладення клубом контракту з футболістом з визначеним строком дії та видачі «Паспорта футболіста». Тобто першою передумовою для здійснення футболістом права на трансфер є укладення договору з відповідним клубом (спортивного контракту, контракту про спортивну діяльність), другою — наявність реєстрації у відповідній асоціації, а у випадках міжнародного трансферу — також і Міжнародного трансферного сертифіката, який видається безкоштовно без будь-яких умов або тимчасових обмежень.

2. Вимоги до здійснення права на трансфер. Футболіст має право на трансфер до іншого клубу у разі: закінчення строку дії контракту; офіційного оформлення угоди між клубом та футболістом про дострокове розірвання контракту; дострокового розірвання контракту при порушенні клубом законодавства України про працю, а також невиконання контрактних зобов'язань клубом або футболістом. Якщо строк дії контракту з футболістом не закінчився, трансфер можливий у випадку згоди всіх зацікавлених сторін (футболіст, колишній та новий клуби). Регламент не вимагає укладення трансферного контракту у всіх цих випадках, а лише тоді, коли строк дії контракту футболіста з клубом ще не закінчився і він бажає перейти до іншого клубу, і коли перехід футболіста здійснюється «на правах оренди».

3. Компенсаційні виплати при трансфері футболіста. Трансферний контракт має містити умову про здійснення компенсаційних виплат за підготовку спортсмена. Така компенсація повинна сплачуватися клубу (клубам), які навчають або готують футболіста, при кожному трансфері футболіста-професіонала між клубами (протягом або після закінчення терміну дії його контракту) до закінчення сезону, в якому йому виповнюється 23 роки. При здійсненні наступних трансферів спортсмена право на компенсацію належить тільки його колишньому клубові, і вона нараховується і сплачується за фактичний період підготовки футболіста-професіонала в цьому клубі.

4. Відповідальність за порушення умов переходу футболіста. Трансфер, проведений з дотриманням регламентних норм та укладення контракту з новим клубом, дає право футболістові брати участь у змаганнях за новий клуб. При порушенні правил переходів до спортсменів, а також до спортивних клубів, які уклали з ними контракти, відповідною професійною лігою або федерацією може бути застосовано санкції, наприклад, дискваліфікація спортсмена та заборона клубу допускати спортсмена до участі у змаганнях.

Аналізуючи наведені норми та правила, стає очевидним, що існуюча нормативна модель трансферної системи суттєво обмежує право спортсмена на перехід до іншого спортивного клубу. Беручи до уваги необхідність встановлення обмежень на переходи спортсменів з одного клубу до іншого задля досягнення мети та завдань розвитку професійного спорту, комерційний характер професійно-спортивної діяльності, направленої на отримання високих доходів та підтримання високого рівня конкуренції, мусимо визнати існуючу систему переходів спортсменів недосконалою та суперечливою. І найбільші труднощі в цьому питанні створює факт визнання відносин, які складаються між спортсменом та спортивною організацією, трудовими відносинами, а контракт між спортсменом і клубом — трудовим контрактом [7, 59–60]. Стаття 38 Закону закріплює, що спортсмен набуває статусу спортсмена-професіонала з моменту укладення контракту з відповідними суб'єктами сфери фізичної культури і спорту про участь у змаганнях серед спортсменів-професіоналів, але будь-якого визначення цього контракту або умов чи вимог до його укладення не містить. Регламент ФФУ визначає такий контракт як форму трудової угоди між професіональним футбольним клубом та його працівником з усіма додатками, змі-

нами і доповненнями, укладену відповідно до законодавства України та Регламенту. Таким чином, стає очевидним, що норми локального нормативного акта, встановлюючи вимоги до здійснення трансферу спортсмена-професіонала, прямо обмежують його право як працівника за трудовим законодавством вільно розпоряджатися своїми вміннями і укласти контракт (трудоий договір) з будь-яким клубом як роботодавцем. Таке обмеження є порушенням конституційного права особи на вибір місця роботи та роду занять [8, 163]. Вирішення проблеми, що склалася, вбачається у визнанні контракту, який укладається між спортсменом-професіоналом та клубом, а також трансферного контракту різними видами цивільно-правових договорів. Тоді допустимо, що рівні партнери — спортсмен-професіонал та спортивний клуб — в межах правил, що існують в тому чи іншому виді спорту, вправі прийняти на себе зобов'язання, які обмежують деякі права і свободи сторін [9, 72]. Звичайно, контракт між спортсменом та клубом може містити умови, наприклад, про гарантії та права, які надаються робітникам за трудовими договорами і законодавством, і тоді він має бути визнаний змішаним договором, а трансферний контракт в будь-якому випадку — цивільно-правовим договором.

В редакції Закону України «Про фізичну культуру і спорт» стаття 23–3 пропонувала професійним спортивним лігам та спортивним федераціям самостійно визначати принципи переходу спортсменів: перехід спортсмена-професіонала до іншого клубу здійснюється відповідно до умов, які затверджуються професіональною спортивною лігою (асоціацією, спілкою, об'єднанням тощо) та національною спортивною федерацією за офіційним погодженням з центральним органом виконавчої влади з фізичної культури і спорту. В діючій редакції Закону цього положення немає, що не змінює існуючу практику, коли сторони діють саме таким чином, часто ігноруючи норми чинного законодавства. На наш погляд, правила переходу спортсменів мають бути уніфіковані та закріплені в єдиному законодавчому нормативно-правовому акті, найкраще — в законі про професійний спорт. Законодавче закріплення трансферних правил позбавить вітчизняний спорт великої кількості конфліктних ситуацій, що наразі виникають між спортивними клубами та спортсменами [9, 74].

Звертаючись до аналізу трансферних контрактів, які укладаються на практиці, слід відзначити, що вони є досить особливими за своїм змістом. Так, наприклад, згідно з типовою формою трансферного контракту про перехід футболіста на умовах «оренди» [5], змістом цього договору є такі умови: 1. Обов'язок футбольного клубу, який має первісно укладений діючий трудовий договір з футболістом (колишній клуб), за погодженням з футболістом призупинити дію вказаного трудового договору та перевести футболіста для тимчасової роботи на певний строк до футбольного клубу, який приймає футболіста (новий клуб). 2. Обов'язок нового клубу прийняти футболіста на тимчасову роботу та укласти з ним строковий трудовий договір. 3. Обов'язок футболіста в період дії трансферного контракту не укладати без згоди колишнього клубу трудові договори з іншими футбольними клубами. 4. Обов'язок нового клубу здійснити на користь колишнього клубу трансферну виплату за перехід футболіста в певному роз-

мірі. Також, як правило, у трансферному контракті зазначається, що права та обов'язки сторін, які ним не врегульовані, а також відповідальність сторін визначаються регламентами та іншими регулюючими документами відповідної асоціації або федерації з виду спорту. Трансферний контракт про перехід футболіста відрізняється від трансферного контракту про перехід футболіста на умовах «оренди» лише тим, що колишній клуб зобов'язаний не призупинити дію трудового договору з футболістом, а розірвати цей договір та звільнити футболіста в певний строк [4]. Таким чином, в будь-якому випадку трансферний контракт з подібними умовами суперечить діючому трудовому законодавству, так як обмежує права спортсмена як робітника, а також суперечить завданням існування трансферної системи, цілям розвитку професійного спорту як комерційної діяльності та власній меті укладення трансферного контракту — отримання компенсації колишнім спортивним клубом від нового спортивного клубу за підготовку спортсмена та отримання прибутку.

Регламент Російського футбольного союзу зі статусу і переходам (трансферу) футболістів визначає трансферний контракт як двосторонній договір, який укладається між професійними футбольними клубами і визначає порядок, строки та умови переходу (трансферу) футболіста-професіонала [3].

Вважаємо це визначення таким, що не розкриває сутності відносин, які в дійсності виникають між спортивними клубами з приводу переходу (трансферу) футболіста, і пропонуємо з огляду наведеного дати таке визначення: трансферний контракт — це двосторонній договір, за яким одна сторона (колишній футбольний клуб) забезпечує перехід спортсмена до складу нового футбольного клубу, а друга сторона (новий футбольний клуб) виплачує за це грошову суму (компенсаційну виплату), обумовлену у договорі. Укладення таких договорів можливе виходячи з принципу свободи договору, закріпленого в ст. 6 Цивільного кодексу України, згідно з якою сторони мають право укласти договір, який не передбачений актами цивільного законодавства, врегулювати у передбаченому законом договорі свої відносини, не врегульовані ним, а також відступити від положень закону і врегулювати свої відносини на власний розсуд. Відповідно до ст. 627 ЦК встановлює, що сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні змісту такого договору, а ст. 628 ЦК передбачає також можливість укладення змішаних договорів, що складаються з елементів різних договорів. До відносин сторін у цьому випадку застосовуються положення цивільного законодавства про договори, елементи яких містяться у змішаному договорі. У зв'язку з цим трансферний контракт слід віднести до непоіменованих договорів, оскільки цей договір регулює відносини, не врегульовані жодним з відомих цивільному законодавству видів (типів) договорів. До нього необхідно застосовувати норми схожого типу договору, а за його відсутності — загальні норми, які регулюють цивільно-правові договори, тобто статті, розміщені в розділі II книги п'ятої ЦК України. Стаття 8 ЦК України передбачає: «Якщо цивільні відносини не врегульовані цим Кодексом, іншими актами цивільного законодавства або договором, вони регулюються тими правовими нормами цього

Кодексу, інших актів цивільного законодавства, що регулюють подібні за змістом цивільні відносини (аналогія закону)».

Крім цього, особливістю трансферних договорів є те, що вони, регулюючи цивільно-правові відносини клубів з приводу переходу спортсмена, зачіпають і відносини, які складаються між футболістом та відповідними клубами і відповідно до регламентів футбольних організацій регулюються з допомогою укладання строкових трудових договорів. Така ситуація є небезпечною як для спортивних клубів, так і для спортсменів, адже, як зазначалося нами вище, існуюча система укладання трудових і трансферних контрактів суперечить діючому законодавству, а отже і позбавляє сторони можливості захисту у випадку порушення їхніх прав та законних інтересів, адже відповідно до ст. 203 ЦК такі контракти можуть бути визнані недійсними [8, 163].

Таким чином, вважаємо необхідним визнати відносини між спортсменами-професіоналами та спортивними клубами цивільно-правовими, як з приводу участі у змаганнях і організації спортивної діяльності, так і з приводу переходу спортсменів з одного спортивного клубу до іншого. Необхідно також відмітити, що запропоновані рекомендації, зроблені на прикладі трансферного контракту у сфері футболу, можуть бути застосовані і до трансферних контрактів в інших видах спорту. З цієї причини, з метою єдиного розуміння сутності трансферних відносин та попередження виникнення правопорушень у цій сфері необхідно обмежити сферу застосування трансферних контрактів та врегулювати їх істотні умови на законодавчому рівні, зокрема в спеціальному Законі «Про професійний спорт».

Література

1. Алексеев С. В. Олимпийское право. Правовые основы олимпийского движения: учебник для студентов вузов, обучающихся по направлениям «Юриспруденция» и «Физическая культура и спорт» / Сергей Викторович Алексеев; под. ред. П. В. Крашенинникова. — М.: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2010. — 687 с.
2. Регламент Федерації футболу України зі статусу і трансферу футболістів: прийнятий Виконавчий комітетом ФФУ 19 липня 2010 року [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Федерації футболу України. — Режим доступу: http://www.ffu.org.ua/ukr/ffu/ndocs/ffu_regulation/
3. Регламент Российского футбольного союза о статусе и переходах (трансфере) футболистов: утвержден Постановлением исполкома общероссийской общественной организации «Российский футбольный союз» № 141/4 от 5 марта 2011 года // Электронный документ. — Режим доступа: <http://www.rfs.ru/rfs/documents/strategies/>
4. Типовая форма Трансферного контракта о переходе футболиста: Приложение № 5 к Регламенту РФС о статусе и переходах (трансфере) футболистов.
5. Типовая форма Трансферного контракта о переходе футболиста на условиях «аренды»: Приложение № 6 к Регламенту РФ о статусе и переходах (трансфере) футболистов.
6. Горлова Д. В. История трансферной системы [Електронний ресурс] / Дарья Викторовна Горлова // Спортивный журнал Спортбзор. — Режим доступу: http://www.sportobzor.ru/content/articles/index.php?ELEMENT_ID=2178.
7. Коршунова Т. Ю. Развитие законодательства о труде профессиональных спортсменов / Татьяна Юрьевна Коршунова // Трудовое право. — 2006. — № 5. — С. 56–65.
8. Супруга Ж. В. Некоторые вопросы правового регулирования трансферных контрактов // Пятая международная научно-практическая конференция «Спортивное право: перспективы раз-

вигляд»: Матер. конф. / Под общ. ред. К. Н. Гусова, А. А. Соловьева; сост. Д. И. Рогачев, О. А. Шевченко. — М., 2011. — 191 с.

9. Ткалич М. О. Проблемні аспекти договорів про переходи спортсменів (трансферні контракти) за законодавством України // Митна справа. — 2007. — № 4(52). — С. 72–75

Анотація

Савранська (Суха) Ю. С. До питання про правове регулювання трансферних контрактів (контрактів про переходи спортсменів) в Україні. — Стаття.

Автором досліджено джерела регулювання трансферних відносин в Україні, зокрема положення законодавчих та локальних нормативних актів, виявлено їх прогалини і недоліки в правовому регулюванні відносин з переходу спортсменів та запропоновано шляхи їх подолання.

Ключові слова: трансферний контракт, трансферна система, спортивне право, професійний спорт, цивільно-правовий договір.

Аннотация

Савранская (Сухая) Ю. С. К вопросу о правовом регулировании трансферных контрактов (контрактов о переходах спортсменов) в Украине. — Статья.

Автором исследованы источники регулирования трансферных отношений в Украине, в частности, положения законодательных и локальных нормативных актов, выявлены их пробелы в правовом регулировании отношений по переходам спортсменов и предложены пути их разрешения.

Ключевые слова: трансферный контракт, трансферная система, спортивное право, профессиональный спорт, гражданско-правовой договор.

Summary

Savranska (Sukha) Y. S. On the question of legal regulation of transfer contracts (contracts for the transitions of athletes) in Ukraine. — Article.

The author has investigated the sources of regulation of transfer relations in Ukraine, in particular, the provisions of laws and local regulations, and identified gaps in legal regulation of relations in the transitions of athletes and suggested ways to solve them.

Keywords: a transfer contract, transfer system, sports law, professional sports, a civil contract.

УДК 347.763:656.2

Р. Б. Сірко

ДОГОВІР ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРА ЗАЛІЗНИЧНИМ ТРАНСПОРТОМ: ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Постановка проблеми. Правове регулювання перевезень пасажирів є однією з найважливіших категорій в цивільному праві України, без з'ясування сутності та природи якої досить складно зрозуміти особливості договорів перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом, порядок їх укладання, зміни та припинення, а також відповідальність сторін та інші питання, які виникають у зв'язку зі здійсненням перевезень. Незважаючи на проведення кодифікації цивільного законодавства України, деякі проблемні